

### FISZKA III – POSTĘPOWANIE SPASKOWE WEDŁUG PRAWA POLSKIEGO

*Przedstawiamy szczegółowo czynności związane z dziedziczeniem testamentowym*

**Poszukiwanie testamentu:** Krajowa Rada Notarialna prowadzi rejestr testamentów NORT poczynawszy od 5 października 2011 roku. Wpis testamentu do rejestru jest fakultatywny i zależy od woli testatora. Osoby zainteresowane mogą zwrócić się do notariusza o sprawdzenie, czy w NORT zarejestrowano testament spadkodawcy. NORT posiada połączenie z siecią europejską ARERT.

Jeżeli spadkodawca pozostawił testament, w toku procedury spadkowej należy dokonać otwarcia i ogłoszenia testamentu.

Zarówno w przypadku dziedziczenia ustawowego, jak i testamentowego należy złożyć oświadczenie o przyjęciu bądź odrzuceniu spadku, przy czym spadek można:

- przyjąć wprost – z pełną odpowiedzialnością za długi spadkowe
- przyjąć z dobrodziejstwem inwentarza – z ograniczoną odpowiedzialnością za długi spadkowe,
- odrzucić – spadkobierca, który spadek odrzucił, zostaje wyłączony od dziedziczenia, tak jakby nie dożył otwarcia spadku,
- oświadczenia te mogą być złożone przed sądem lub u notariusza.

Oświadczenie o przyjęciu bądź o odrzuceniu spadku może być złożone w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swego powołania do spadku.

Jeżeli jeden ze spadkobierców przyjął spadek z dobrodziejstwem inwentarza, uważa się, że także spadkobiercy, którzy nie złożyli w terminie żadnego oświadczenia, przyjęli spadek z dobrodziejstwem inwentarza.

W przypadku spadków otwartych przed 18 października 2015 roku brak oświadczenia spadkobiercy w tym terminie jest jednoznaczny z przyjęciem spadku wprost, a w przypadku spadków otwartych po 18 października 2015 roku brak oświadczenia spadkobiercy w tym terminie jest jednoznaczny z przyjęciem spadku z dobrodziejstwem inwentarza.

Spadkobiercy ustawowi muszą poinformować, czy pomiędzy spadkodawcą a spadkobiercą ustawowym została zawarta umowa zrzeczenia się dziedziczenia, art. 1048 polskiego Kodeksu cywilnego.

Umowa taka zawierana jest przez przyszłego spadkodawcę z jego spadkobiercą ustawowym, obejmuje również zstępnych spadkobiercy ustawowego, chyba że umówiono się inaczej, oraz musi być zawarta w formie aktu notarialnego. Umowa taka może być uchylona przez umowę między tym, kto zrzekł się dziedziczenia, a tym, po kim się dziedziczenia zrzeczono. Umowa taka też powinna być zawarta w formie aktu notarialnego.

Zrzekający się dziedziczenia i jego zstępni, których obejmuje zrzeczenie, zostają wyłączeni od dziedziczenia, tak jakby nie dożyli otwarcia spadku.

Otwarcie i ogłoszenie testamentu przez notariusza może mieć charakter samoistny jako odrębna czynność notarialna oraz jako czynność również samodzielna poprzedzająca sporządzenie przez notariusza protokołu dziedziczenia i następnie aktu poświadczenia dziedziczenia.

Stosownie do art. 649 §1 polskiego kodeksu postępowania cywilnego sąd albo notariusz otwiera i ogłasza testament, gdy ma dowód śmierci spadkodawcy.

Dowodem śmierci mocodawcy jest:

- odpis skrócony aktu zgonu,
- prawomocne postanowienie Sądu o uznaniu za zmarłego,
- prawomocne postanowienie Sądu stwierdzające zgon.

W razie złożenia notariuszowi testamentu dokonuje on jego otwarcia i ogłoszenia, chyba że otwarcie i ogłoszenie tego testamentu już nastąpiło. Do otwarcia i ogłoszenia testamentu własnoręcznego wymagane jest złożenie oryginału testamentu, w przypadku testamentu notarialnego wystarcza jego wypis.

O terminie otwarcia i ogłoszenia nie zawiadamia się osób zainteresowanych, jednakże mogą być obecne przy tej czynności i wtedy w protokole otwarcia i ogłoszenia testamentu zamieszcza się ich dane osobowe.

W sytuacji sporządzenia protokołu otwarcia i ogłoszenia testamentu, który poprzedza sporządzenie aktu poświadczenia dziedziczenia, zaleca się udział w tym protokole wszystkich spadkobierców ustawowych oraz wszystkich osób, których dotyczy rozrządzenia testamentowe.

Otwarcie i ogłoszenie testamentu ma na celu urzędowe stwierdzenie istnienia testamentu i jego stanu, m.in. w celu zabezpieczenia go przed zniszczeniem, przerobieniem oraz poinformowanie zainteresowanych o jego treści. W pierwszej kolejności notariusz stwierdza, czy przedstawiony mu dokument ma charakter testamentu – w tym celu odczytuje go i opisuje jego stan zewnętrzny. Notariusz bada jedynie testament pod względem formalnym. Nieważność testamentu nie jest przeszkodą do jego otwarcia i ogłoszenia, wyjątkiem są dokumenty, które w sposób oczywisty testamentami nie są.

Wymogi ważności testamentu holograficznego (własnoręcznego) oraz testamentu allograficznego określają przepisy polskiego Kodeksu cywilnego.

W protokole należy wymienić datę jego sporządzenia, datę jego złożenia i osobę, która testament złożyła. Na oryginale testamentu lub wypisie aktu notarialnego testamentu notariusz zamieszcza wzmiankę o otwarciu i ogłoszeniu testamentu, datę

i podpis. Otwarty i ogłoszony testament jest załączany do oryginału aktu notarialnego dokumentującego protokół z otwarcia i ogłoszenia testamentu. Oryginały aktów notarialnych są przechowywane przez notariusza przez okres 10 lat a następnie przekazywane są do archiwum sądowego. Jeżeli testament sporządzony jest w języku obcym, to do jego otwarcia i ogłoszenia potrzebne jest uwierzytelnione tłumaczenie na język polski. Gdy złożonych zostało kilka testamentów jednego spadkodawcy otwiera się i ogłasza wszystkie, na każdym czyniąc wzmiankę o innych.

O dokonany otwarcie i ogłoszenie testamentu notariusz zawiadamia w miarę możliwości osoby, których rozporządzenia testamentowe dotyczą oraz wykonawcę testamentu i kuratora spadku.

Wypis protokołu z otwarcia i ogłoszenia testamentu notariusz niezwłocznie wysyła do sądu spadku (najczęściej jest to sąd właściwy ze względu na ostatnie miejsce zamieszkania zmarłego). Ponadto testament wraz z protokołem jego otwarcia i ogłoszenia przechowuje się w sądzie spadku, chyba że został złożony u notariusza. Na żądanie sądu spadku notariusz obowiązany jest przesłać testament temu sądowi.

Notariusz wydaje osobie powołanej na wykonawcę testamentu na jej wniosek zaświadczenie, w którym wymienia imię, nazwisko, ostatnie miejsce zamieszkania oraz datę i miejsce śmierci spadkodawcy, imię nazwisko i miejsce zamieszkania wykonawcy testamentu oraz zamieszcza stwierdzenie, że dana osoba została powołana na wykonawcę testamentu oraz przesyła sądowi spadku odpis tego zaświadczenia.

Po dokonaniu powyższych czynności można przystąpić do stwierdzenia praw do spadku w drodze sądowej lub notarialnej.

*Polski kodeks cywilny – ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 roku Kodeks cywilny*